

İNSAN VE GELİŞİM

Nejat Sezik

sezik@kisiselgelisimdergisi.com

İnsanı Tanımak

İnsanları, olayları ve eşyayı duyularımızla algılarız, şekillendiririz. Bu algılama tamamen subjektiftir, kişiye özeldir. Karşımızdakini anlamak ve anlamlandırmak istiyorsak, subjektiflikten kurtulup, görme, işitme ve dokunma duyularını bilinçli olarak harekete geçirmeliyiz. Varolan bir durumdan aldığımız tepkiler ve bilgiler, bu üç duyguyu etkili kullanmaya bağlıdır. Yapılan araştırmalar görseelliğin anlamada, algılamada büyük payı olduğunu belirtiyor. Ardından ses ve hareket geliyor.

20.yüzyılın önemli psikoloğu Alfred Adler yıllar önce bir kitap yazdı: İnsanları Tanıma Sanatı. Adler'in kitabına başlık olan sanat, sinir dili programlaması olarak dilimize çevirebileceğimiz NLP gibi disiplinlerarası ve psikoloji ötesi sistemlerin uygulanmasından sonra daha bir gündeme geldi. İş dünyasında, eğitimde veya devlet kurumlarında insanları tanıma, onun donanımları, becerileri ve zihinsel yapısına göre iş verme tercih edilir oldu.

Avrupa ve Amerika'da işe alınacak kişiler için standart hale gelen testler uygulanıyor. Özellikle Myers-Briggs Tip Göstergesi ve Herrmann Beyin Baskınlığı Aracı bunların en bilinenleri. Ayrıca Robert Cooper ve Ayman Sawaf ikilisinin EQ Haritası ya da Florence Littauer'ın Kişilik Profili benzeri çalışmalar da mevcut.

İnsanları tanıma çalışmaları sadece yukarıda belirttiğim kişilerce yapılmış değildir. Milattan önce 400'lerde Hipokrat'ın insanları tanımak için bir liste geliştirdiği biliniyor. Modern anlamda Carl Jung'un çalışmaları bu konuda etkili olmuştur. Psikolojinin bir alt kolu olan tipoloji insanların görünüşüne bakarak sınıflandırmalarda bulunur.

Kültürümüzde ise 'insan sarrafı' tanımı, bir bakışta insanları tanıyanlar için kullanılır. Bu anlamda Erzurumlu İbrahim Hakkı Efendi'nin Marifetnamesi hem tipolojiyi içine alır hem de kişilikleri inceler.

1995 yılında Amerika'da insan kaynakları konusunda yılın adamı seçilen Ned Herrmann, General Electric'te

çalıştığı dönemden başlayarak 'Herrmann Brain Dominance Instrument' (HBDI) Herrmann Beyin Baskınlığı Aracı'nı geliştirdi.

Dünya genelinde yaklaşık 4 milyon insana ve bin civarında şirkette uygulanan sistemde 120 soru yer alıyor. Bu sorular cevaplandığında bir insanın sağ ya da sol beyinli düşünme tercihi, kavramsal ya da deneysel düşünme tercihleri ortaya çıkar. Genellikle de bu tercihler belli mesleklere denk düşmektedir.

Mühendisler kendilerini analitik, matematikçi ve mantıklı olarak tarif ederler ve kendilerini sol beyin ürünü olarak kabul ederler. Sanatçılar ise kendilerini duygusal ve estetik sahibi olarak tanımlarlar, bu tanımlama sonucu sağ beyin ürünü oldukları ortaya çıkar. Teste tabi tutulan kişiler, zihinsel yapılarına uygun bir meslekte çalışıp çalışmadıklarını da öğrenme şansına sahip olmaktadır. Myers-Briggs Tip göstergesi (MBTI) de Ned Herrmann'ın sistemi gibi dünyada en yaygın kişilik değerlendirme testidir. Isabel Myers ile annesi Katherine Cook Briggs tarafından tasarlanan sistem, Jung'un çalışmalarına dayanır. Bütün dünyada yaklaşık 3 milyon insana uygulanmıştır. Sistem 16 kişilik kalıbına göre oluşturulmuştur ve 4 farklı niteleme çifti kullanılır. Duyumcular-sezginler, hisliler-düşünenler, yargılayıcılar-algılayıcılar, dışadönükler-içedönükler sistemdeki ana tiplerdir.

Her insan kendine özgü ve özeldir. Herkesin yaşayış biçimi, öğrenme tipleri, alışkanlıkları ve beyin yapıları farklıdır. Ancak böyle olmasına rağmen, benzer özellikler sergilerler. İnsanları tanıma üzerine çalışanlar bu benzerlikleri bir araya getirmeye çalışmışlardır.

Her ne şekilde sınıflandırma ve tanıma yapılırsa yapılsın, bütün bunlar insanı daha iyi tanımak içindir. Çünkü 21. yüzyıl insan odaklı olacaktır.